

Meg Stuart (USA)
Disfigure Study
 Foto Don
 Rodenbach

tijdens zijn voorstelling, dat is essentieel, zo schept hij een referentiekader waarbinnen we zijn choreografie bekijken. Waar wil jij eigenlijk naartoe?"

Verschaffel: "Pieter, jouw manier om naar de onuitspreekbaarheid van een voorstelling te gaan en daar dan de kwaliteit van de voorstelling te leggen vind ik een beetje verdacht."

T'Jonck: "Bij veel voorstellingen is het toch zo dat het concept niet interessant is, maar dat het wel boeiend is om te zien. Mantero, om bij het voorbeeld te blijven, was zo'n voorstelling."

"Praat"

Lesage: "Er lijkt me een onderscheid te zijn tussen een voorstelling als die van Camacho, waar je een verhaal bij kunt verzinnen, dat weliswaar altijd betwistbaar is, want het blijft interpretatie, maar tenminste mogelijk is, en een voorstelling van Steve Kriekhaus, waar je niets over kunt vertellen, tenzij je probeert exact de bewegingen te beschrijven die je hebt gezien. Maar is dat boeiend?"

De Jonge: "Dan schuif je alle post-moderne Amerikanen opzij, ook Dennis O'Connor en John Jasperse."

Lesage: "Waarschijnlijk wel."

T'Jonck: "Ik blijf met de vraag zitten of het nu flauw is om te zeggen dat er dingen zijn die je niet in woorden kunt vatten. Bij de Engelse schilder Francis Bacon bijvoorbeeld, en ook bij Meg Stuart, word je met beelden gecon-

fronteerd die een weerstand hebben tegen 'praat'?"

Lesage: "De vraag is natuurlijk of dat al geen 'praat' is: zeggen "dat je met beelden geconfronteerd wordt die een weerstand hebben tegen 'praat'." Als dans al iets suggereert wat je op een andere manier niet lijkt te kunnen zeggen, dan is dat alleen omdat dans niets zegt, niets articuleert, en dus eigenlijk veel zegt of de indruk geeft veel te zeggen. Bij een theatervoorstelling is wat je er aan betekenis kunt uithalen, gelimiteerd. De minimalistische dans daarentegen is een Pandoradoos van betekenissen. Ze zegt niets en dus kan je haar alles doen zeggen."

T'Jonck: "Maar dan moet je concluderen dat iedereen die een voorstelling ziet telkens een andere interpretatie maakt en dat is niet het geval."

Lesage: "Nee? Maar goed, stel dat er voorstellingen zijn die gelijklopende interpretaties ontlokken. Op de keper beschouwd blijken in die voorstellingen dan weerhaakjes te zitten die de interpretatie in een bepaalde richting fixeren. Meestal gaat het om een minimaal gebruik van tekst, theatraliteit, bepaalde decorstukken."

De Jonge: "Tenzij je het alleen hebt over de aanwezigheid van een lichaam en zijn strijd met de zwaartekracht."

Verschaffel: "Maar dan nog blijft het de vraag of je de waarheid van een lichaam *direct* kunt tonen, zonder enscenering of schijn, zonder dat het *voorgesteld* wordt."

T'Jonck: "Natuurlijk niet, het tonen van het lichaam moet verrekend zijn in de voorstelling."

Lesage: "Waar kader en context echter volledig uitgepuurd worden, dreig je sprakeloos te staan. Er valt niets over te zeggen, of je kunt er van alles over zeggen, wat hetzelfde is."

T'Jonck: "Het lijkt me een belangrijke vraag, omdat de meeste voorstellingen van deze Klapstuk-editie hun belang halen uit dingen die niets meer met dans te maken hebben."

Verschaffel: "Maar hoe zou je de zuivere dans definiëren? Als 'nulgraad' van het lichaam?"

Onderzoek

T'Jonck: "Nog zo'n voorbeeld waar het alleen om het lichaam gaat: ik ben altijd bijzonder onder de indruk geweest van de manier waarop Steve Paxton danst. Het is als het ware de neerslag van een carrière lang bezig zijn met de intrinsieke logica van beweging, hoe het gewone bewegen een heel eigen reflexiviteit veronderstelt, waarvan we ons doorgaans niet bewust zijn. Het voortdurende verrekenen van zwaartekracht is al wat we doen bijvoorbeeld. Of hoe nabijheid en contact de aard van ons bewegen veranderen. Dat daarbij andere bewustzijnsinhouden ook hun neerslag vinden in handelingen en omgekeerd is een ander onderzoeksterrein. Maar hij gaat steeds uit van het exploreren van de beweging, en gaat dan na of dat ook een wijziging in gemoedsstemming meebrengt. Eén van de redenen om dat op scène te doen is dat anderen, door hun meekijken, het gebeuren opladen, tot een verhoogd bewustzijn leiden voor de danser van wat hij doet en hoe de fysiologische (en emotionele) logica ervan evolueert."

Verschaffel: "Het modernisme en de tijd van het fundamenteel onderzoek zijn voorbij. Men zoekt nog wel van alles, maar men onderzoekt niet meer. De houding waarbij men het eigen lichaam consequent als onderzoeksmateriaal beschouwt, vinden we hier alleen nog terug bij Meg Stuart."

De Jonge: "Maar is dat wel echt onderzoek? Uiteindelijk heeft ook zij haar vooropgesteld concept van het lichaam, het lichaam dat onmiddellijk versneden is in een aantal delen."